18/03/2020

ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ – Η ομιλία για τον Άγιο Γρηγόριο τον Παλαμά

Οικουμενικό Πατριαρχείο / Μητροπόλεις Οικουμενικού Θρόνου

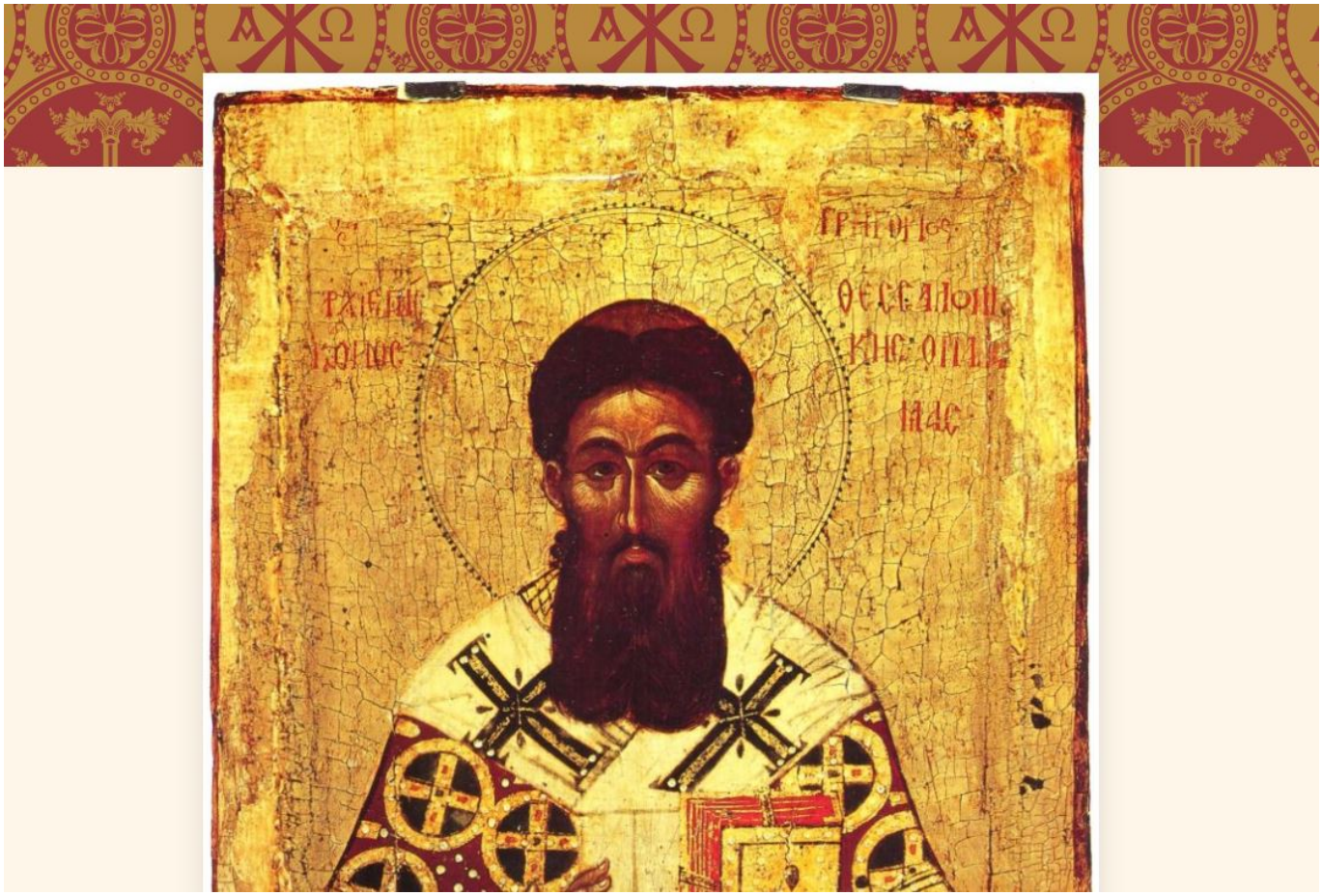

Ομιλία για τον Άγιο Γρηγόριο τον Παλαμά εκ μέρους του π. Ζαχαρίου Μαλιαράκη στις Βρυξέλλες, κατά την Κυριακή 15 Μαρτίου 2020, Μνήμη του εν Αγίοις Πατρός ημών Γρηγορίου Αρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης του Παλαμά, όπως αυτή δημοσιεύεται απο την Ιερά Μητρόπολη Βελγίου:

Η δεύτερη Κυριακή των νηστειών είναι αφιερωμένη στον Άγιο Γρηγόριο τον Παλαμά, αρχιεπίσκοπο Θεσσαλονίκης, τον θαυματουργό.

Σωστά η εκκλησία μας έχει τοποθετήσει την μνήμη του αυτή την εποχή, γιατί ο Άγιος Γρηγόριος εφάρμοσε την ορθοδοξία στην ζωή του και με τους αγώνες του επηρέασε τα ορθόδοξα δόγματα που τόσο δοκιμάστηκαν από την αίρεση του Βαρλαάμ. Ακόμα έχει ιδιαίτερη σημασία η παρουσίαση του βίου του και της θεολογίας του μέσα στην περίοδο της μεγάλης τεσσαρακοστής, που είναι περίοδος των πνευματικών αγώνων. Γιατί ο Άγιος με την διδασκαλία του προσδιορίζει τον

πραγματικό προορισμό του χριστιανού και υποδεικνύει τον τρόπο της θεώσεως. Ισάξιος των μεγάλων διδασκάλων και ιεραρχών της εκκλησίας, ανεδείχθη ο φωστήρας της Θεσσαλονίκης και κήρυκας του φωτός, Γρηγόριος.

Πολλούς αιώνες μετά τις οικουμενικές συνόδους, μόνος, με μόνη την συμμαχία του Θεού, έδωσε σκληρές μάχες για την υπεράσπιση της ορθοδοξίας και κατόρθωσε να διατήρηση ανόθευτη την θεολογία. Ανακεφαλαίωσε ολόκληρη την προηγούμενη πατερική παράδοση και διακήρυξε, ότι σκοπός της ζωής είναι η θέωσις, η χριστοποίησις του πιστού, η οποία επιτυγχάνεται με τα δάκρυα της μετανοίας και την αδιάλειπτη προσευχή.

Ο Άγιος Γρηγόριος γεννήθηκε στην Ασία από επιφανείς και ένδοξους γονείς. Ο πατέρας του κατείχε μεγάλο αξίωμα, η δε μητέρα του διακρινόταν για την αφοσίωση της στην εκκλησία και την φιλανθρωπία. Πέρασε την δοκιμασία να χάσει πολύ νωρίς τον πατέρα του και να μείνει ορφανός ο Άγιος. Την πατρική φροντίδα αναπλήρωσε η μητέρα του, η οποία προσπάθησε να τον εκπαιδεύσει κοντά σε σοφούς διδασκάλους, οι οποίοι του μετέδωσαν κάθε επιστήμη. Εκείνος όμως επιθυμούσε περισσότερο από την κοσμική Σοφία, την φιλοσοφία της μοναχικής ζωής. Γιαυτό, όταν έφτασε στα είκοσι του χρόνια, μοίρασε την περιουσία του στους φτωχούς, και αφού πρώτα εγκατέστησε την μητέρα του και τις αδελφές του σε μοναστήρι, πήρε τους αδελφούς του και κατευθύνθηκε προς το Άγιο Όρος, όπου τους οδήγησε σε μοναστήρι. Εκείνος κατέφυγε στην έρημο του Όρους , κοντά στον ενάρετο άνδρα Νικόδημο.

Εκεί εκπαιδεύτηκε στα πνευματικά και σύντομα κοσμήθηκε με τα χαρίσματα του Αγίου Πνεύματος. Νύχτα και ημέρα με δάκρυα παρακαλούσε τον Θεό να φωτίσει την ψυχή του με την θεία Χάρι και να την καθαρίσει από τα πάθη της φθοράς: «φώτισον μου το σκότος», ήταν η αέναη ικεσία του Αγίου. Και πράγματι ύστερα από πολλή άσκηση αξιώθηκε να έχει εμπειρίες από θείες οπτασίες και αποκαλύψεις.

Μετά το Άγιο Όρος, τον βρίσκουμε στην Βέροια, στη Θράκη, στην Κωνσταντινούπολη να στηρίζει τους χριστιανούς με το κήρυγμα του. Τότε δέχτηκε το αξίωμα της ιερωσύνης με την δύναμη της οποίας περισσότερο αγωνίστηκε για την ευσέβεια.

Την εποχή εκείνη εμφανίστηκε ο κενόδοξος Βαρλαάμ ο Καλαβρός, μορφωμένος αλλά εγωιστής και φιλόδοξος μοναχός. Ο οποίος με ασέβεια κήρυττε αιρετικά δόγματα: ότι δηλαδή η Χάρις της Αγίας Τριαδος και το φως του μέλλοντος αιώνος που έλαμψε στο όρος Θαβώρ, ήταν κτιστά και δεν έχουν καμμία σχέση με την θεία φύση. Ο Άγιος Γρηγόριος αντέταξε όλες του τις δυνάμεις στις αιρετικές δοξασίες του Βαρλαάμ και υπερασπίστηκε την ορθοδοξία.

Ο Άγιος Γρηγόριος ο Παλαμάς ανεδεΐχθει ως φως του κόσμου. Και μπορούμε να πούμε το εξής: ότι οπως το φως είναι μια ευλογία για όλο τον κόσμο, και ο ήλιος άνατέλει κάθε μερα και είναι κάθε μέρα ένα νέο θαύμα, και όπως ο ήλιος δίνει την δυνατότητα, εν ηρεμία, χωρίς να ζητάει καμμία ανταμοιβή, σε κάθε ένα φυτό, να πράγματοποιήσει τον εαυτό του, δηλαδή να βγάλει το λουλούδι του και να ωριμάσει τον καρπό του, έτσι και ο Άγιος Γρηγόριος, αναγκάστηκε να λύσει την σιωπή και να πει μερικά πράγματα γι’ αυτά τα άρρητα μυστήρια και την ανάπαυση και το φως και τον παράδεισο μέσα στον οποίο ζουν αυτοί οι κεκαθαρμένοι, που είναι υιοί του Φωτός και φίλοι του ηλίου.

Έτσι ο Άγιος Γρηγόριος αμύνθηκε και είπε ότι υπάρχει φως, και αυτό το φως δεν είναι κτιστό φως. Αυτό το φως δεν είναι το νοητό. Δεν το φτάνουμε με τον νου μας, με την σκέψη μας. Αυτό το φως για το οποίο μιλούν οι Άγιοι, δεν είναι συμβολικό, δηλαδή δεν είναι φως αισθητό, που δι’ αυτού συμβολίζεται κάτι ανώτερο. Επίσης δεν είναι φανταστικό , δεν είναι μια ψευδαίσθηση. Τι είναι; Είναι άκτιστο, είναι άχρονο, και είναι ενυπόστατο, δηλαδή υπάρχει πραγματικά.

Ο Άγιος Γρηγόριος μελέτησε βαθειά την ανθρώπινη ψυχή και φώτισε με την διδασκαλία του το δρόμο, τον οποίο και εμείς σήμερα μπορούμε να ακολουθήσουμε, αν θελουμε να δούμε το φως και να το απολαύσουμε, δηλαδή να θεωθούμε.

Στα συγγράμματα του υπογραμμίζει ότι τα πάθη της ψυχής έχουν σύνδεσμο και εξάρτηση μεταξύ τους και πηγή όλων των παθών είναι η αίσθηση της γεύσεως. Από αυτήν εκπορεύεται η λαιμαργία, ο χορτασμός, τα σαρκικά πάθη. Όταν τα πάθη της σαρκός θεριέψουν, τότε θέλουν όλες τις αισθήσεις δικές τους. Τότε θολώνεται ο νους, καταλαμβάνεται από αλαζονεία, παγιδεύεται σε πονηρές σκέψεις και γίνεται δούλος της σαρκός και υποχείριο του δαίμονα. Ο άνθρωπος ξεχνά τον Θεό, στρέφεται στη λατρεία της κτίσεως και ζει διεστραμμένη ζωή.

Πως θεραπεύονται τα πάθη της ψυχής;

Απάντηση στο ερώτημα αυτό δίνει ο Άγιος με την ζωή του και την διδασκαλία του.

Τα πάθη της σαρκός θεραπεύονται με την νηστεία. Τα πάθη του νου με την προσευχή. Τα πάθη της ψυχής με τα δάκρυα της μετανοίας.

Αν ο άνθρωπος δεν αγωνιστεί κατά των παθών με τα όπλα του φωτός, αν δεν σταυρώσει τα μέλη του « δια της εγκράτειας», αν δεν νηστεύσει από αισχρών λογισμών και φαύλων πράξεων, δεν πρόκειται ποτέ να ατενίσει το φως!

Ο Άγιος Γρηγόριος αξιώθηκε να δει θείες οπτασίες γιατί προηγουμένως είχε καθαρίσει την ψυχή του από τα πάθη.

Απαραίτητο είναι στην θέση των παθών να βάλει αρετές γιατί αλλιώς τα πάθη επιστρέφουν πιο άγρια.

Ο Άγιος γνώριζε πολύ καλά ότι χρειάζεται ταπείνωση, συντριβή και κάθαρση καρδιάς. Και τότε τι γίνεται; Δέχεται ο άνθρωπος την χάρη του Αγίου πνεύματος. Δέχεται αυτό τον ενυπόστατο φωτισμό. Και το Άγιο Πνεύμα, που γνωρίζει τα βάθη του Θεού, βοηθά τον άνθρωπο αυτό, τον ταπεινό που γίνεται «σκεύος εκλογής», να γνωρίσει τα μυστήρια εκείνα τα οποία «οφθαλμός ουκ είδεν και ούς ουκ ηκουσεν και επι καρδία ανθρώπου ουκ ανέβει».

Και έτσι ο άνθρωπος δια της ταπεινώσεως και δια της καθάρσεως, θα αξιωθεί να δεχθεί αυτό τον φωτισμό. Τότε μπαίνει σ’ έναν άλλο χώρο και σε έναν άλλο κόσμο και ταυτόχρονα βρίσκεται σ’ αυτον τον κόσμο.

Και θα πει κανείς, μόνο ο αγιος Γρηγοριος ο Παλαμάς είναι το φως του κόσμου; Όχι! Όλοι οι άγιοι είναι φως του κόσμου. Όπως ο Κύριος είπε στους μαθητές του : «υμεις εστε το φως του κόσμου».

Αλλά ο Άγιος Γρηγόριος έζησε σε μια ειδική στιγμή της ιστορίας και σήκωσε ένα βάρος και έλαμψε εν υπεράνω τόπω ως μέγας φωστήρ και εφώτησε αυτά που προηγήθηκαν και αυτά που έπονται. Πολλοί άνθρωποι σήμερα γοητεύονται από διάφορες θεωρίες περί διαλογισμού και εσωτερικής απάθειας και καταφεύγουν σε διάφορες μεθόδους ενδοσκόπησης και εσωστρέφειας από ψευτοασκητές άλλων θρησκειών. Θελώντας να μας βοηθήσουν. Θέλουν να γνωρίσουν το υπερπέραν με μεθόδους που τους μπλέκουν στα δίκτυα της απάτης και της σύγχυσης. Μόνο η Εκκλησία μας, μόνο η ορθόδοξη Εκκλησία, αυτή του Αγίου Γρηγορίου του Παλαμά και των άλλων μεγάλων νηπτικών πατέρων υποδεικνύει τον τρόπο για την γνώση του Θεού. Είναι αυτή που ο Άγιος Γρηγόριος μας παρουσίασε σήμερα. Είναι ο δρόμος της μετανοίας, της προσευχής, της καθάρσεως, της ασκήσεως.

Η άσκηση της ορθοδοξίας στην εποχή μας, στην εποχή του καταναλωτισμού, όπου

έχουν θεοποιηθεί τα υλικά αγαθά, έχει ιδιαίτερη σημασία. Χωρίς αυτή, η ζωή μας είναι ατελείωτη πορεία στο σκοτάδι. Η άσκηση και τα έργα της αγάπης είναι οι πρόδρομοι του θείου φωτός, εκείνου που φώτισε το κενό μνημείο, που σκέπασε τους μαθητές στο Θαβώρ, που επεδίκασε τους απόστολους κατά την Πεντηκοστή. Του Φωτός που φώτισε τον κόσμο και που γεμίζει κάθε ταπεινή και καθαρή ψυχή. Η εορτή του Αγίου Γρηγορίου μέσα στον καιρό της εγκράτειας είναι το φως που μας καθοδηγεί στην πορεία της σωτηρίας μας.

Και θα τελειώσω με τα λόγια του πατρός Βασίλειου Ιβιρίτη, «ο Κύριος νίκησε τον θάνατο δια του θανάτου και γέμισε ουρανό και γη και τα καταχθόνια με φως. Πολλοί μπορούν να μας στερήσουν πολλά. Κανείς δεν μπορεί να μας στερήσει ένα πράγμα: το να πεθάνουμε, δηλαδή να δώσουμε εκούσια τον εαυτό μας στον Θεό. Κανείς δεν μπορεί να μας στερήσει την δυνατότητα να γίνουμε κοινωνοί του αδύτου φωτός από τώρα».

π. Ζαχαρίας Μαλιαράκης
Βρυξέλλες
Κυριακή 15 Μαρτίου 2020, Μνήμη του εν Αγίοις Πατρός ημών Γρηγορίου Αρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης του Παλαμά